

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, професора Мердової Ольги Миколаївни на дисертацію Гречишкіна Юрія Анатолійовича «Адміністративно-правові засади діяльності керівника територіального підрозділу патрульної поліції», представлену на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Формування в Україні правової держави та посилення ролі інститутів громадянського суспільства зумовлює потребу в оновленні підходів до організації управління у правоохоронній сфері. Особливої уваги потребує патрульна поліція як інституція, що перебуває на першій лінії взаємодії між державою та населенням. Саме керівник територіального підрозділу патрульної поліції відіграє важливу роль в процесі ефективного функціонування очолюваного їм підрозділу патрульної поліції, який повинен реалізовувати завданнями поліції із надання поліцейських послуг у сферах забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги, а його управлінська діяльність повинна ґрунтуватися на чітких адміністративно-правових засадах.

Отже, розробка та впровадження ефективної моделі правового регулювання діяльності керівників територіальних підрозділів патрульної поліції є передумовою підвищення результативності роботи усіх органів та підрозділів Національної поліції. Оскільки такі керівники забезпечують реалізацію управлінських функцій безпосередньо на місцях, важливо комплексно дослідити їх адміністративно-правовий статус, виявити прогалини у чинному адміністративному законодавстві, запропонувати шляхи його вдосконалення. Такий підхід забезпечить зміцнення організаційної структури патрульної поліції та відповідатиме сучасним стандартам у адмініструванні правоохоронною сферою. Зазначене підкреслює актуальність

та пріоритетне значення теми дисертаційного дослідження, обраної Ю.А. Гречишкіним, для науки адміністративного права та поліцейської діяльності.

Про актуальність теми дисертації Ю.А. Гречишкіна свідчить також її відповідність завданням Стратегії реформування державного управління України на 2022-2025 роки, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р, у якій наголошено на необхідності формування державної політики, орієнтованої на створення професійної, результативної, ефективної та підзвітної системи центральних органів виконавчої влади, а також відповідає пріоритетному напрямку «Удосконалення адміністративної діяльності суб'єктів владних повноважень» Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 року №12-21, пп. 1, 8, 17 Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11 червня 2020 року № 454.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Ознайомлення зі змістом дослідження дозволяє констатувати належну ступінь обґрунтованості наукових положень і рекомендацій, які містить дисертація, їх достовірність, оригінальність, а також відповідність встановленим вимогам. Такий висновок сформований на основі проведеного дисертантом наукового узагальнення та критичного аналізу широкого масиву нормативних актів, різної юридичної сили, положень правової доктрини щодо осмислення ключових категорій адміністративного права та поліцейської діяльності, використання статистичних матеріалів, довідкової інформації.

Грамотно обрана методологія наукового дослідження дозволила автору дисертації сформувати структуру роботи, ретельно опрацювати доктринальні та нормативні джерела, сформулювати логічні і перспективні для науковців і практиків висновки і рекомендації. Достовірність отриманих положень і

висновків та обґрунтованість запропонованих пропозицій досягнута завдяки застосуванню загальні та спеціальні методи наукового пізнання. Використовуючи логіко-семантичний, порівняльно-правовий, системно-структурний, формально-логічний, структурно-логічний, компаративний, соціологічний методи та метод документального аналізу здійснено теоретичне узагальнення наукових розробок і позицій провідних вчених, що дозволило здобувачеві сформулювати низку важливих наукових положень, висновків та рекомендацій.

Достовірність і обґрунтованість сформульованих висновків і пропозицій також забезпечуються результатами критичного аналізу чинного законодавства, практики діяльності Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, Департаменту патрульної поліції, а також статистичними матеріалами Державної служби статистики України та територіальних (відокремлених) підрозділів патрульної поліції у Донецькій, Львівській, Вінницькій, Хмельницькій областях та місті Києві.

Схвальної оцінки заслуговує також намагання дисертанта працювати на різних рівнях дослідження – від фундаментального до науково-прикладного. Кількість та якість використаних матеріалів, ґрунтовність їх аналізу є підставою забезпечення достатнього рівня достовірності та обґрунтованості отриманих результатів дисертаційної роботи.

Комплексність і системність дослідження зазначеної проблематики демонструє структура дисертації Ю.А. Гречишкіна. Так, автор, розглядаючи адміністративно-правові засади діяльності керівника територіального підрозділу патрульної поліції, логічно побудував роботу, яка складається з трьох розділів.

Так, у першому розділі автор окреслює концептуальні засади дослідження, визначаючи місце управління в органах Національної поліції як елемент державного управління. У підрозділах розкриваються поняття управлінської діяльності керівника територіального підрозділу, її особливості та складові елементи. Водночас запропоновано систематизацію

адміністративно-правових принципів цієї діяльності на загальні та спеціальні, що є важливим методологічним інструментом аналізу.

Другий розділ присвячено з'ясуванню елементів правового механізму управлінської діяльності. Автор приділяє увагу характеристиці адміністративно-правового статусу керівника як суб'єкта управлінських відносин, аналізує правові форми та методи його діяльності, обґрунтовує специфіку впливу засобів координації та субординації. Особливу увагу зосереджено на ролі керівника в системі добору персоналу до підрозділів патрульної поліції, що засвідчує прикладне спрямування дослідження.

Третій розділ має інноваційний характер. У ньому автор пропонує нові критерії оцінювання ефективності управлінської діяльності керівника, розробляє модель «карти потенціалу» як елемент внутрішньої кадрової політики. Також досліджено зарубіжний досвід ротації керівних кадрів, обґрунтовано доцільність нормативного врегулювання цього інституту в Україні. Завершується розділ конкретними пропозиціями до законодавства, які спрямовані на підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання діяльності керівника патрульної поліції.

Таким чином, структура дисертації є логічною, послідовною та науково обґрунтованою, що забезпечує комплексне розкриття проблематики адміністративно-правових засад діяльності керівника територіального підрозділу патрульної поліції.

Наукова новизна отриманих результатів. Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, основними публікаціями дозволяє визнати, що новизна її результатів не викликає сумніву. Наукова новизна одержаних результатів дисертаційної роботи визначається тим, що вона є одним із перших спроб комплексного дослідження проблемних питань адміністративно-правових засад діяльності керівника територіального підрозділу патрульної поліції та формулювання авторського бачення шляхів їх розв'язання. В роботі теоретично обґрунтовуються та переконливо підтверджуються емпіричними даними висновки, рекомендації та положення, які відрізняються новизною та

перспективністю. Значну частину результатів дослідження одержано вперше, окремі положення набули подальшого розвитку та удосконалення.

Погоджуючись у цілому з усіма, визначеними автором науковими положеннями, висновками та пропозиціями, вважаємо за необхідне акцентувати увагу на деяких з них, що становлять наукову новизну і мають особливу цінність як для розвитку адміністративно-правової науки, так і для вдосконалення практики діяльності Національної поліції України.

Зокрема, заслуговує на позитивну оцінку запропоноване автором уточнення адміністративно-правового статусу керівника територіального підрозділу патрульної поліції, яке не лише враховує специфіку управлінських повноважень, а й визначає його як ключову фігуру у забезпеченні якості поліцейського менеджменту на місцях.

Окремо слід відзначити розмежування загальних та спеціальних адміністративно-правових принципів управлінської діяльності керівника, що дозволяє по-новому осмислити нормативну базу управління в поліції та сформувати передумови для її кодифікації або деталізації у відомчих актах.

Інноваційним є також авторське бачення критеріїв ефективності управлінської діяльності керівника, зокрема запровадження «карти потенціалу» як інструменту стратегічного кадрового планування. Такий підхід сприяє не лише оперативному моніторингу, а й запровадженню якісно нової моделі оцінювання лідерського ресурсу в поліції.

Науково-практичну цінність має також системний аналіз зарубіжного досвіду ротації керівного складу поліції, що дозволив обґрунтувати доцільність його впровадження в українських реаліях як механізму протидії професійній деформації та формалізму.

Доцільно також підтримати такі пропозиції дисертанта:

- розробку проекту Методичних рекомендацій для керівників територіальних (відокремлених) підрозділів патрульної поліції щодо порядку розробки та затвердження посадових інструкцій та їх примірної форми, метою розроблення яких є забезпечення уніфікованого підходу до визначення

посадових обов'язків працівників патрульної поліції та вимог, які до них пред'являються (с. 200) та проєкту Інструкції з організації нормотворчої діяльності в Національній поліції України (с. 197);

- запропоновані критерії оцінки ефективності управлінської діяльності керівника територіального підрозділу патрульної поліції, до числа яких віднесено: а) показники службової діяльності ввіреного керівникові територіального підрозділу патрульної поліції; б) результати оцінювання управлінської діяльності керівника з боку вищестоячого керівництва; в) оцінку ділових, моральних та організаторських якостей керівника з боку підпорядкованого особового складу (с. 171).

Усі наведені положення свідчать про те, що автор не обмежився загальнотеоретичним аналізом, а запропонував практично значущі механізми удосконалення діяльності керівників патрульної поліції, що робить дисертацію Ю.А. Гречишкіна важливою науковою працею у сфері адміністративного права та поліцейської діяльності.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження Ю.А. Гречишкіна можуть бути використані у науково-дослідній діяльності – як підґрунтя для подальших наукових досліджень адміністративно-правового регулювання діяльності керівника територіального підрозділу патрульної поліції, зокрема в контексті підвищення його ефективності; у правотворчій діяльності – під час розробки змін і доповнень до законодавчих та інших нормативно-правових актів, що регламентують організаційно-правове забезпечення діяльності керівника територіального підрозділу патрульної поліції; у правозастосовній сфері – як науково обґрунтовані заходи щодо підвищення ефективності управління у сфері забезпечення діяльності керівника територіального підрозділу патрульної поліції; в освітньому процесі – під час підготовки відповідних наукових, навчально-методичних видань та проведенні занять із навчальних дисциплін «Адміністративна відповідальність», «Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції», «Поліцейська діяльність».

Наведені положення щодо практичного значення отриманих результатів підтверджені актами впровадження.

Наукові публікації Ю.А. Гречишкіна. Основні наукові положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено у 8 наукових публікаціях, з них 4 статті – у наукових виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, 4 тези доповіді – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій та науково-практичних семінарів.

Наукові положення, висновки дисертації, пропозиції та результати належним чином апробовані і доступні широкому загалу, будучи опублікованими у статтях, тезах виступів на конференціях. У своїх публікаціях дисертанту вдалося на високому рівні виконати поставлені наукові завдання та оволодіти методологією наукової діяльності. До того ж представлені наукові публікації містять елементи новизни.

Дисертація виконана українською мовою. Матеріал викладається чітко, послідовно, юридично грамотно, з використанням наукового стилю. Дослідження повною мірою відповідає спеціальності 081 «Право».

Дисертацію оформлено відповідно до вимог, встановлених чинним законодавством.

В ході вивчення матеріалів дисертаційного дослідження Ю.А. Гречишкіна не виявлено фактів порушення академічної доброчесності. Дисертант коректний у здійсненні наукової полеміки, у рецензованій роботі наведені посилання на джерела інформації – ідеї, твердження, відомості, розробки, які згадані у тексті дисертаційного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Поряд із зазначеними позитивними моментами у рецензованому дослідженні, як і в будь-якій по-справжньому творчій праці, в роботі Ю.А. Гречишкіна містяться деякі дискусійні положення та положення, які потребують уточнення, а отже загальна позитивна оцінка дисертації не виключає певних зауважень і

побажань, які носять рекомендаційний характер і можуть бути використані автором у подальших наукових дослідженнях.

1. Варто конкретизувати твердження дисертанта (с. 71-72) про закріплення в наказі МВС України від 25.12.2015 № 1631 «Про організацію добору (конкурсу) та просування по службі поліцейських» основоположних засад взаємодії керівництва патрульної поліції та населення.

2. Підтримуючи, запровадження «карти потенціалу», як інструменту оцінки ефективності, яке виглядає інноваційно, про що нами наголошувалося вище, вважаємо, що названа пропозиція потребує глибшого теоретичного обґрунтування та нормативної перспективи запровадження.

3. На стор. 133 дисертації автором висловлено твердження, що добір на посаду керівника територіального підрозділу патрульної поліції, має певну специфіку, яка полягає у наявності, як загальних, так і спеціальних вимог до зайняття вищевказаної керівної посади. Представляється, що висловлена гіпотеза потребує ретельного обґрунтування, оскільки в подальшому дисертант зосередив увагу виключно на характеристиці загальних вимог до зайняття посади керівника територіального підрозділу патрульної поліції.

4. У висновках до розділів подекуди повторюються формулювання, що вже були подані в основному тексті. На нашу думку, це дещо знижує аналітичну цінність висновків.

Висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження, але спонукають до наукової дискусії.

Загальний висновок. Загалом є достатні підстави для висновку про те, що представлена на рецензування дисертація Гречишкіна Юрія Анатолійовича на тему «Адміністративно-правові засади діяльності керівника територіального підрозділу патрульної поліції» є самостійною та завершеною науковою працею, а сформульовані у ній наукові результати містять елементи наукової новизни, які мають теоретичне і практичне значення для науки адміністративного права та практичної поліцейської діяльності. Дисертаційне дослідження відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти

ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 травня 2024 року № 507), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами і доповненнями від 03 травня 2024 року № 507) та наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31 травня 2019 року № 759), а її автор, Гречишкін Юрій Анатолійович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент –
завідувач кафедри адміністративно-правових
дисциплін факультету №2
Донецького державного університету
внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, професор

Ольга МЕРДОВА

Підпис завідувача кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету №2 Донецького державного університету внутрішніх справ кандидата юридичних наук, професора Ольги Мердової засвідчую.

Т.в.о. начальника ВДСД
Донецького державного
університету внутрішніх справ

Наталя ХОЗЛУ